

Malmin siunauskappeli

Ison kappelin uudet urut
11.8.2024

NOAN
architecturestudio

Kuva 1. Malmin hautausmaa, läntinen kappeli. Juho Nurmi, 2008. Helsingin kaupunginmuseo.

Malmin siunauskappeli

Rakennushistoriakatsaus

Arkkitehti	Selim A. Lindqvist
Valmistunut	1921-1923

Malmin siunauskappeli lukeutuu Selim A. Lindqvistin uran loppupuolen töihin, jolloin Lindqvistin arkkitehtuuri sai vaikutteita skandinaavisesta klassismista. Siunauskappeli on Lindqvistin 1920-luvulla suunnittelemista rakennuksista ekspressiivisin. Kappelin varhaiset luonnokset ovat peräisin vuodelta 1915 ja lopulliset piirustukset vuodelta 1921.¹

Varhaisimmissa luonnoksissa kappelin kupoli on kahdeksankulmainen ja rakennus henkii romaanista tyyliä. Lindqvist kuitenkin päätyi pyöreään, pantheonin muotoiseen kappeliin, jossa voidaan nähdä 1800-luvun uusklassisia ihanteita, kuten Carl Ludwig Engelin pyörökirkot tai Louis Jean Desprezin Hämeenlinnan kirkko (1789). Muita Lindqvistin skandinaavisen klassismin aikalaisarkkitehteja olivat Lars Sonck ja Eliel Saarinen, jotka käyttivät tiiltä julkisivuissaan (Sonck 1890-luvulta lähtien ja Saarinen tästä 20 vuotta myöhemmin). Skandinaa-

visen klassismin ihanne oli tyypillisesti abstrakti, rapattu seinä, mutta etenkin Ruotsissa ja Tanskassa julkisivuissa käytettiin tästä poiketen myös puhtaaksimuurattua punatiiltä. Myös Lindqvistin tuotannossa Malmin siunauskappelin julkisivun materiaalisuus muodostaa poikkeuksen sileäksi rapattuihin pintoihin. Asko Salokorpi mainitsee kappelin veistoksellisesti käsiteltyjen punatiilijulkisivujen tuomista miellelyhtymistä 1900-luvun alkupuolen hollantilaisen ja saksalaisen tiiliarkkitehtuurin, Frank Lloyd Wrightin ja Eliel Saarisen varhaiset Amerikan työt.²

¹ Salokorpi 2001, 56

² Salokorpi 2001, 58

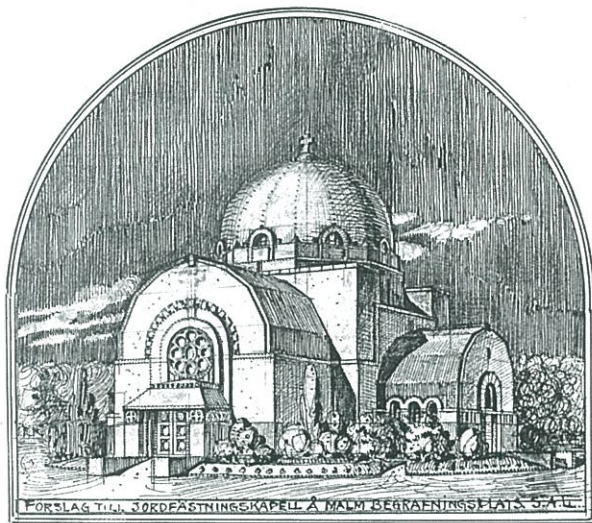
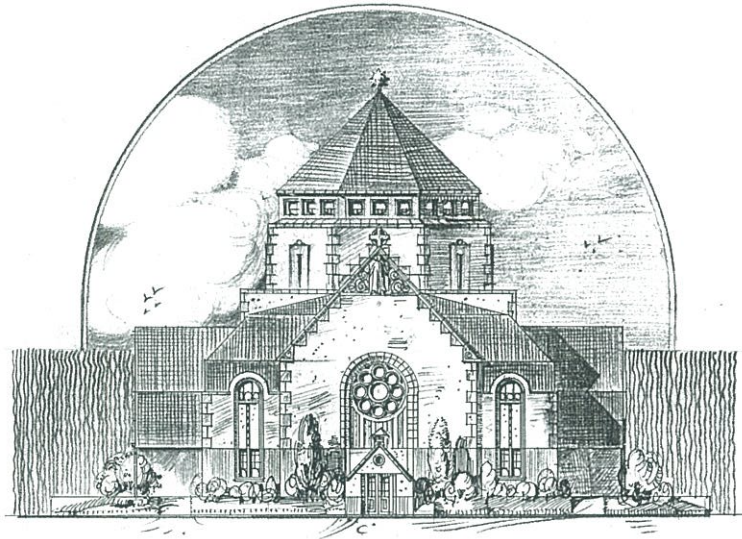
Arkkitehtonisia esikuvia

Kuva 2. C. L. Engelin suunnittelema Turun ortodoksinen kirkko (1845) Turun kauppatorin laidalla. Valokuvaaja V. Määttä 1921. Turun museokeskus.

Kuva 3. Louis Jean Desprezin suunnittelema Hämeenlinnan kirkko (1789) on saanut Malmin siunauskappelin tavoin vaikutteita Pantheonista. Valokuvaaja Daniel Nyblin 1893. Museovirasto.

Kuvat 4 ja 5. Varhaisia luonnoksia Malmin siunauskappelista.

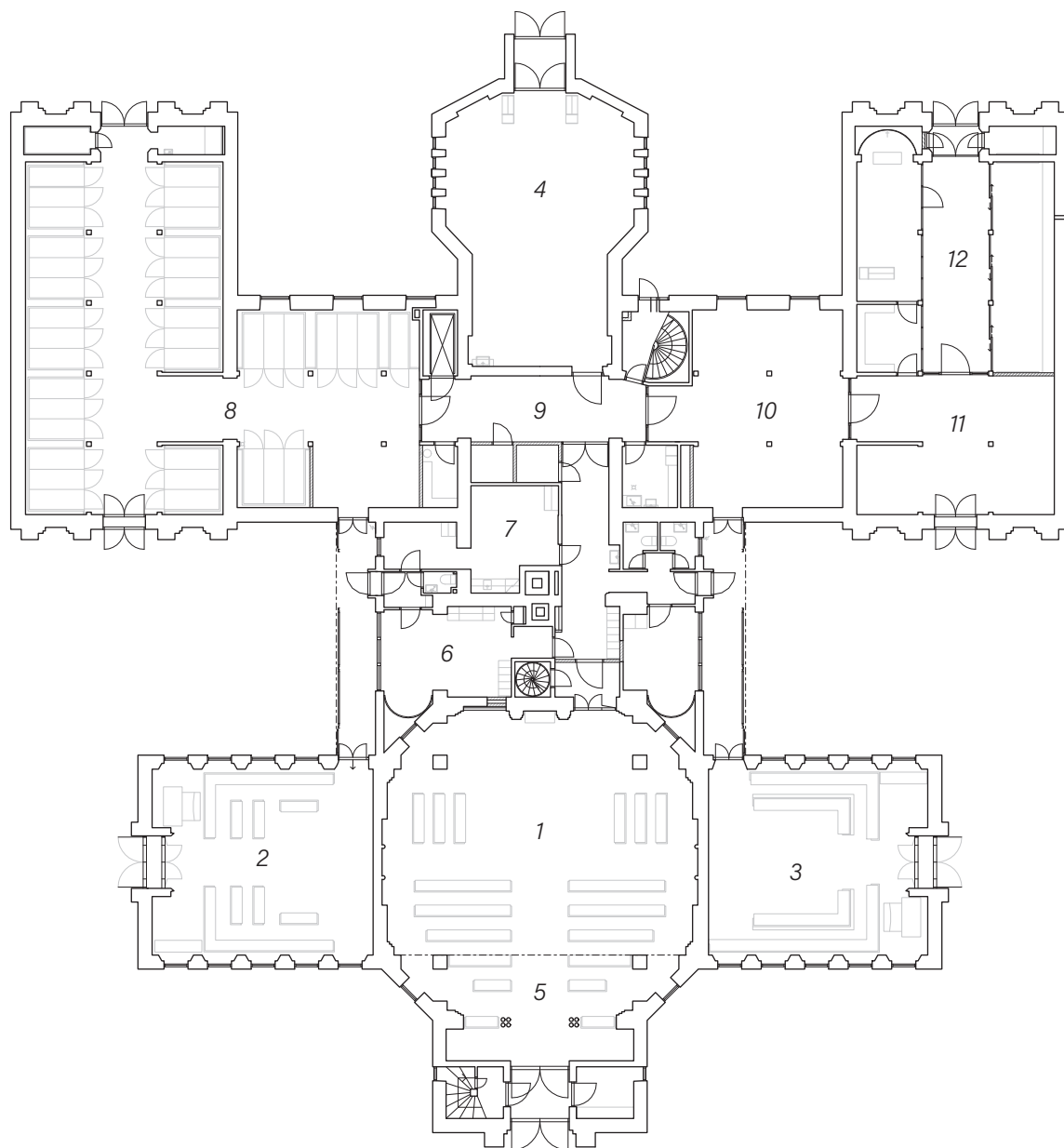
Malmin siunauskappelin veistokselliset koristeaiheet ovat norjalaissyntyisen taiteilijan Hans Uthuslienin käsialaa, joka oli tehnyt aiemminkin veistotöitä Linqvistin suunnittelemaan Kuusankosken ammattikouluun 1910-luvulla.³ Siunauskappelissa Uthuslienin veistämiä ovat pylväiden kapiteelit, sisäänkäynnin yläpuolinen korkokuva sekä luultavasti sivusiipien 'sarkofagit'. Uthuslien on saattanut lisäksi vaikuttaa yleisesti kappelin veistokselliseen yleisilmeeseen.⁴ Ristinmuotoinen kappelisali on jaettu 1950-luvulla kolmeksi erilliseksi kappelitilaksi: isoon kappeliin sekä pienempiin itäiseen ja läntiseen kappeliin. Tämän lisäksi vuonna 1951 valmistui vielä pohjoinen kappeli, jossa vainajat hyvästellään.

³ Emt.

⁴ Salokorpi 2001, 58

Kuva 6. Malmin hautausmaa, ison kappelin sisäänkäynnin reliefsi.

1	Iso kappeli	(alkuperäinen)
2	Läntinen kappeli	(1951)
3	Itäinen kappeli	(1951)
4	Pohjoinen kappeli	(1950)
5	Urkuparvi (2. krs)	
6	Sakasti	
7	Taukotilat	
8	Vainajien säilytystilat	
9	Keskihalli	
10	Valmistelutila	
11	Kukkien säilytys	
12	Uurnat	

Siunauskappelin neljä kappelitilaa

Pohjoisen kappelin laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Arvo Muroma vuonna 1950 ja itäisen sekä läntisen kappelin arkkitehti Maunu Siitonen vuonna 1951. Toimisto-osan laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Hilding Ekelund vuonna 1964.

Malmin siunauskappelin peruskorjaus tehtiin vuonna 1999 ja siitä vastasi arkkitehtitoimisto Pirkko ja Pekka Piirta.

Ison kappelin urut

Kangasalan Urkutehdas rakensi ison kappelin eteläparvelle urut vuonna 1926. 7-äänikertaiset urut olivat kaksisormioiset ja soittokoneisto pneumaattinen. Urut myytiin vuonna 1959 Tampereen musiikkiopistolle ja nykyiset urut rakensi itäsaksalainen Gebr. Jehmlich Orgelbau.⁵ Alkuperäisten urkujen fasadista ei ole löytynyt piirustusta tai valokuvia.

Nykyiset urut ovat kaksisormioiset ja niissä on yhteensä kymmenen äänikertaa ja mekaaninen soittokoneisto. Urkujen viisijakoinen fasadi on pääasiassa rakennettu männystä. 4-jalkainen fasadi muodostuu soittopöydästä ja sen päällä olevista kolmesta pillikentästä ja kahdesta jalkiotornista. Jalkiotornien alaosan täytteet toimivat urkujen huoltoreittinä. Huoltotilat urkukaapin sisällä ovat välttävät. Fasadi edustaa aikakaudellensa tyypillistä neobarokkisoitinta, joissa korostuu yksinkertaiset symmetriset linjat ritilätäytteineen.

Urkujen puhallinkoppi ja poljettavat palkeet on rakennettu urkukaapin ulkopuolelle parven vasempaan takanurkkaan. Puhaltimen ja palkeiden eteen on tehty levyrakenteinen toisinto parven portaiden kaiteesta.

Fasadia ei todennäköisesti ole suunniteltu Malmin kappelia varten. Tästä kielivät muun muassa Halsuan kirkon Jehmlich-urut, jotka on niin ikään rakennettu 1959 ja ovat ulkomuodoltaan Malmin urkujen kaltaiset. Tämän lisäksi nykyiset urut eivät sijaitse parven keskellä, vaan ne on sijoitettu parven portaiden rakenteen ja kaiteen mukaan, jolloin urun keskilinja on kirkkosalista katsottuna noin 100 mm parven keskilinjasta vasemmalla. Tämä viittaa siihen, että urkuja ei ole mitoitettu tähän tilaan vaan ne on toteutettu aikaisemman suunnitelman mukaan.

⁵ Valanki 1999, 54

Kuva 7. Malmin hautausmaa, ison kappelin urut.

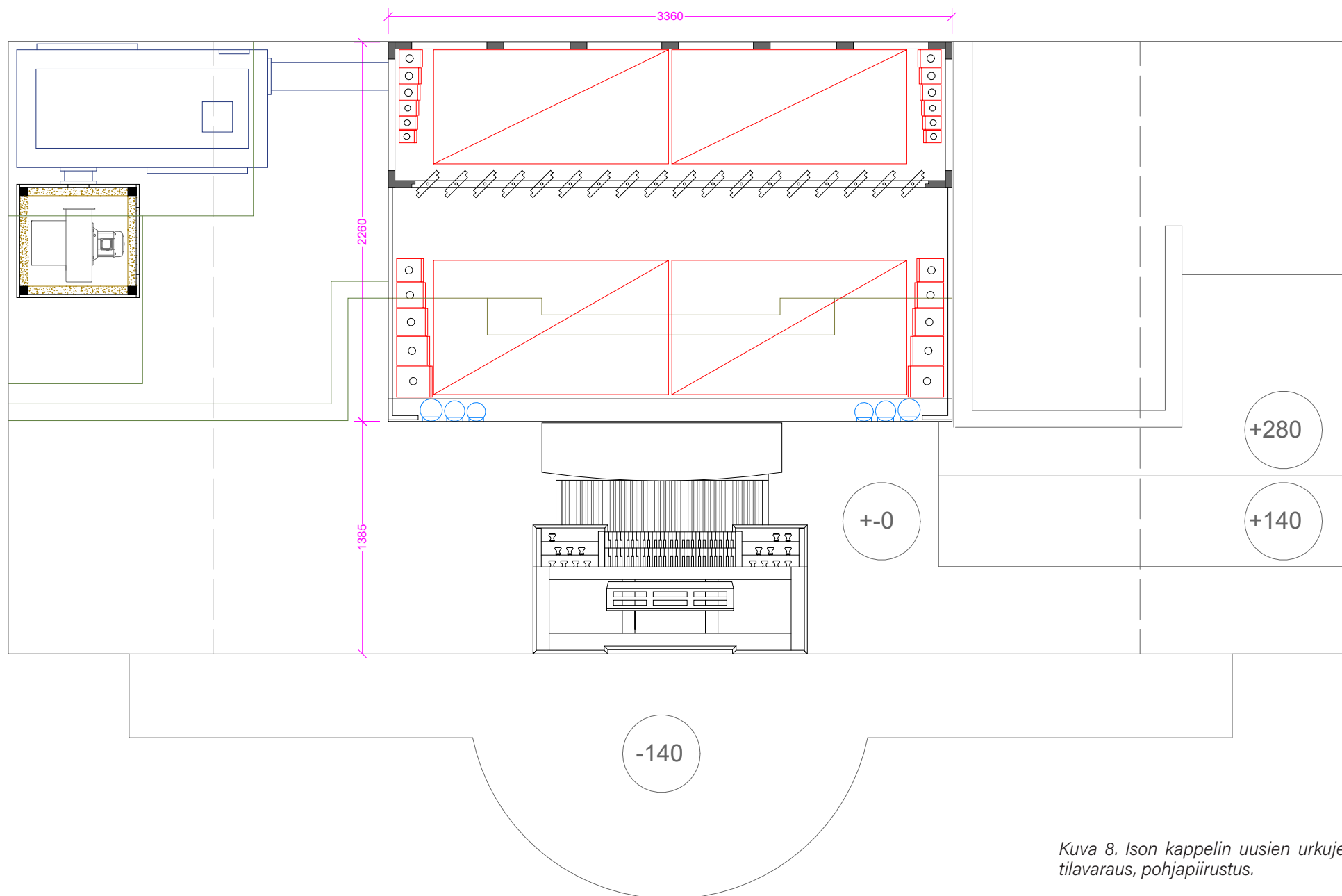
Ison kappelin uudet urut

Helsingin seurakuntayhtymä on päättänyt uusia Malmin ison kappelin urut. Kappelin urut ovat yhdet Helsingin käytetyimmistä. Itäisen ja pohjoisen kappelin urut uusittiin vuonna 2010. Ison kappelin urkujen uusimista on suunniteltu useamman vuoden, sillä nykyiset urut ovat niin soinnillisesti kuin teknisestikin heikot. Nykyiset urut eivät vastaa seurakuntien tarpeeseen korkeatasoisesta ja luotettavasta soittimesta.

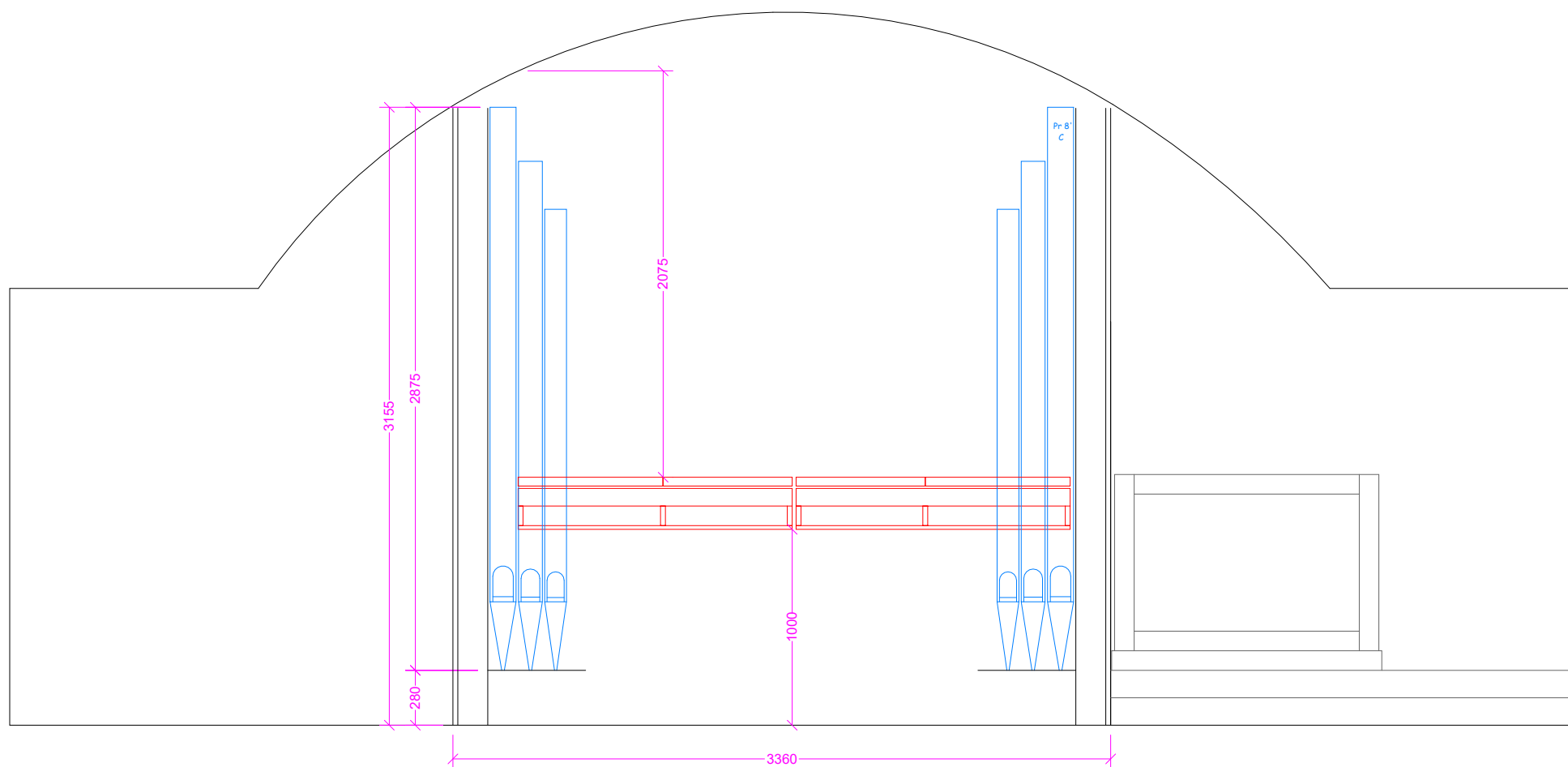
Helsingin urkuasiantuntijaryhmä on laatinut uusien urkujen suunnittelua varten dispositioehdotuksen, jonka pohjalta Urkurakentamo Veikko Virtanen on laatinut urkujen tilavarauksen suunnitelman. Dispositiolla tarkoitetaan urkujen äänikertojen kokonaisuutta. Keskeiset tavoitteet tilavarauksen suunnittelussa on ollut 8-jalkaisen fasadin sovittaminen parvelle sekä soittopöydän kääntäminen kohti kappelisalaa. Lisäksi urkujen nykyistä parempaan huollettavuuteen on kiinnitetty huomiota.

Uusien urkujen ulkomuodon suunnitteluun vaikuttaa pääasiassa parven mitat suhteutettuna dispositioon sekä soittopöydän sijainti ja käännetty suunta. Suunnittelua ohjaa lisäksi soittopöydän mekaaninen soittokoneisto ja 8-jalkaisen äänikerran käyttäminen fasadissa. Tuleva soitin ei ole niin kutsuttu tyyluurku, toisin sanoen fasadi ei viesti historiallisesta soinnista eikä ole sidottu tiettyyn urkujenrakennusperinteeseen.

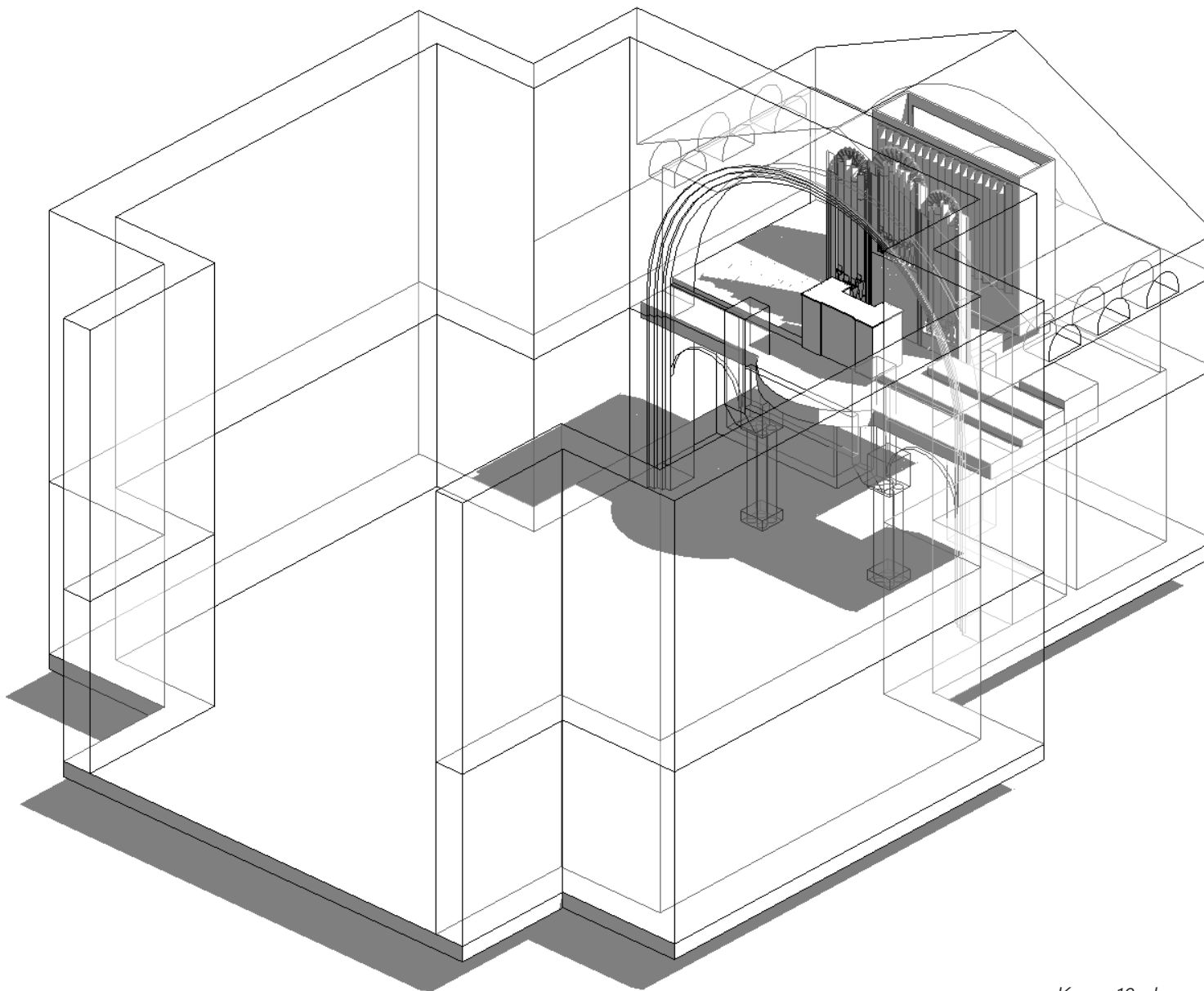
Urkujen fasadiluonnos on suunniteltu edellä mainituista lähtökohdista. Fasadin detaljikka on saanut inspiraationsa ison kappelin runsaista koristeaiheista, mikä sitoo uudet urut niitä ympäröivään 1920-luvun arkkitehtuuriin. Tavoitteena on ollut luoda fasadi, joka yhtäältä istuu luontevasti juuri Malmin ison kappelin parvelle, toisaalta se tulee vaivattomasti erottaa uudeksi soittimeksi ja ajalliseksi kerrokseksi kappelisalassa. Uusien urkujen lopullinen suunnitelma tarkentuu yhteistyössä valitun urkurakentajan ja museoviranomaisen kanssa.

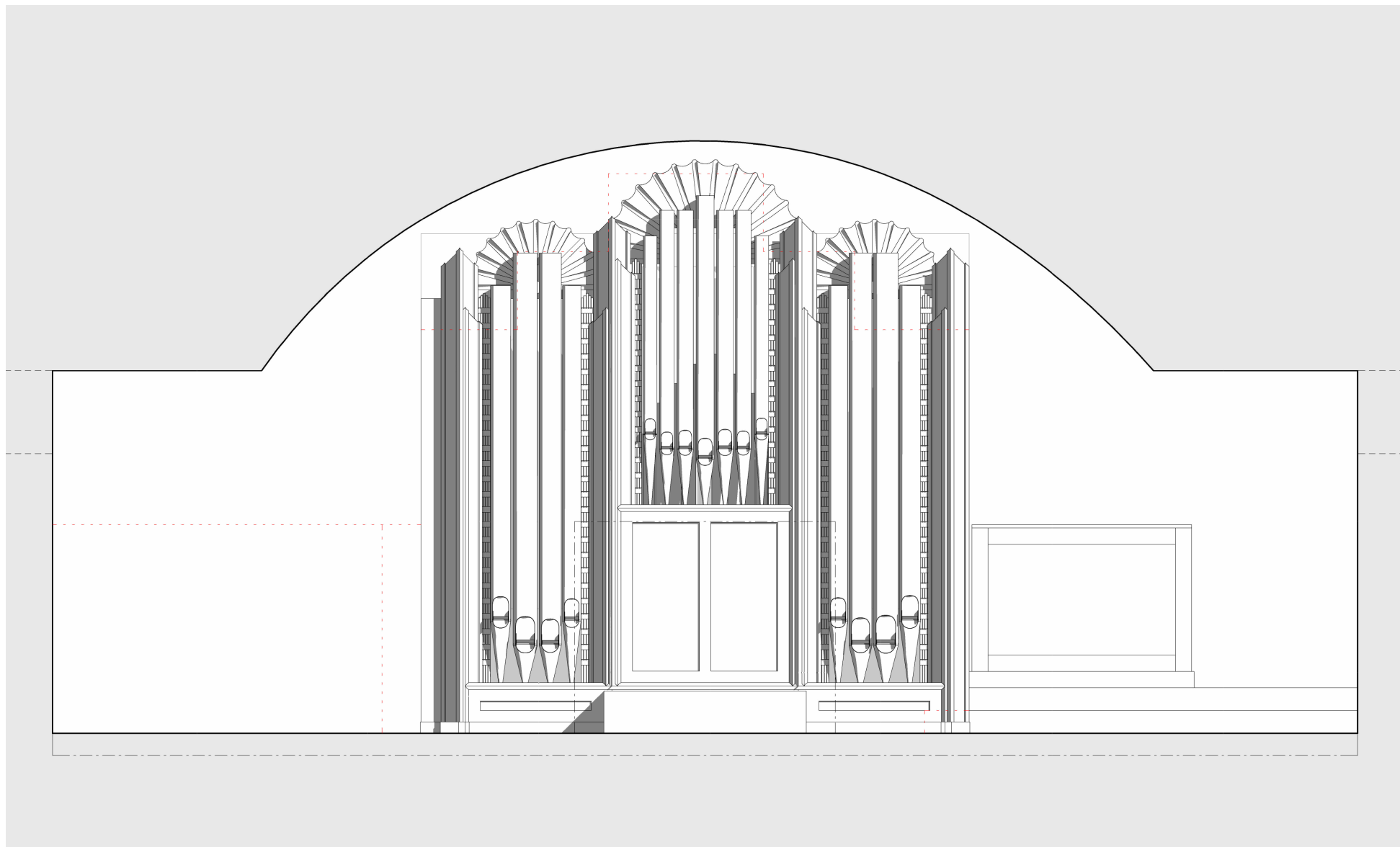
Kuva 8. Ison kappelin uusien urkujen tilavaraus, pohjapiirustus.

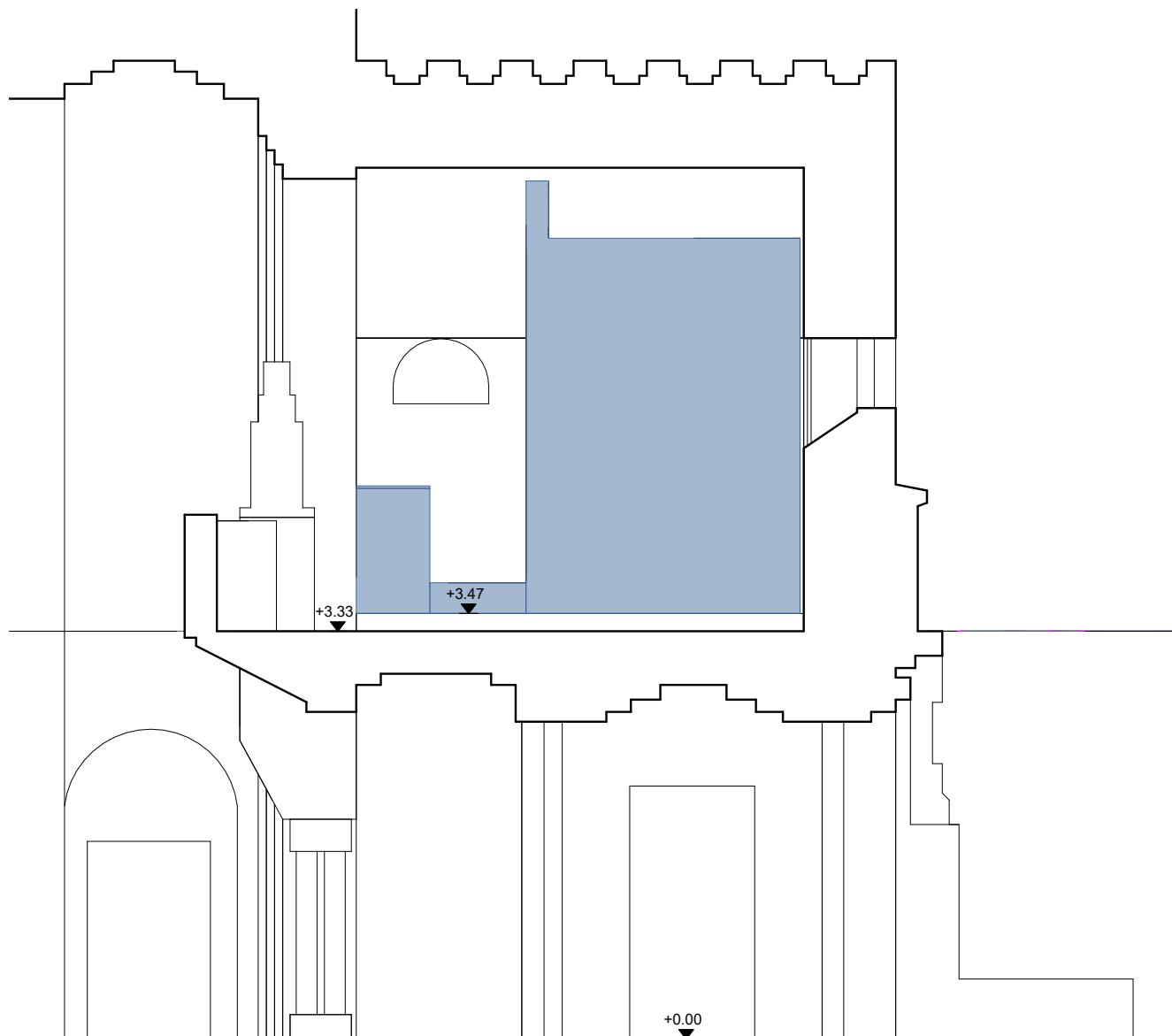
Kuva 9. Ison kappelin uusien urkujen tilavaraus, fasadiipirustus.

*Kuva 10. Ison kappelin uudet urut,
parven mallinnus.*

*Kuva 11. Ison kappelin uusien urkujen
fasadiluonnos.*

*Kuva 12. Ison kappelin uudet urut,
parven leikkaus.*

Kuva 13. Iso kappeli nykytilanne

Kuva 14. Havainnekuva uusista uruista

Parven muutokset

Uusien urkujen rakentamisen yhteydessä urkuparvella tehdään muutoksia muun muassa lattiarakenteisiin. Parven ponttilautalattiaa on todennäköisesti muokattu nykyisten urkujen rakentamisen yhteydessä 1950-luvun lopulla. Korotettu puurakenteinen lattiaosuus loppuu noin 600 mm ennen parven tiilikaidetta. Parven etuosan lattia on betonipintainen. Ponttilautalattia on näkyviltä osin levytetty ja pinnoitettu muovimatolla todennäköisesti 2000-luvulla. Lisäksi parven etuosaan korokkeen reunalle on asennettu teräskaide.

Lattiapalkiston tuenta välipohjan betonirakenteisiin on välttävä. Nykyinen palkistoa lepää laudoista kasattujen tukien päällä. Lattiapalkiston ja -laudoituksen tuenta korjataan ja lisätukia rakennetaan ainakin uusien urkujen alueelle.

Seurakunta on pohtinut parven lattian laskemista yhteen tasoon. Lattian laskeminen helpottaisi parvella liikkumista sekä helpottaisi uusien urkujen suunnittelua. Lattian laskemisen

mahdollisuutta selvitetään toteutussuunnitteluvaiheessa. Parven tuenta ja mahdolliset tasomuutokset suunnitellaan yhteistyössä arkkitehdin, rakennesuunnittelijan ja valitun urkujenrakentajan kanssa.

Muita parveen kohdistuvia muutoksia ovat:

- urkujen ja parven valaistuksen uusiminen
- seinä- ja kattopintojen maalaaminen kirkkosalin sävy maailmaan sopivaksi
- salista katsottuna parven vasemman puolen levyrakenteisen kaiteen purkaminen
- katon säteilylämmittimen purkaminen
- parven ikkunan kunto tarkistetaan ja se kunnostetaan tarvittaessa
- ikkunasyvennykseen rakennettu levytys uusitaan
- välipohjan puhdistaminen rakennusjätteistä
- irtokalustusten suunnittelemine

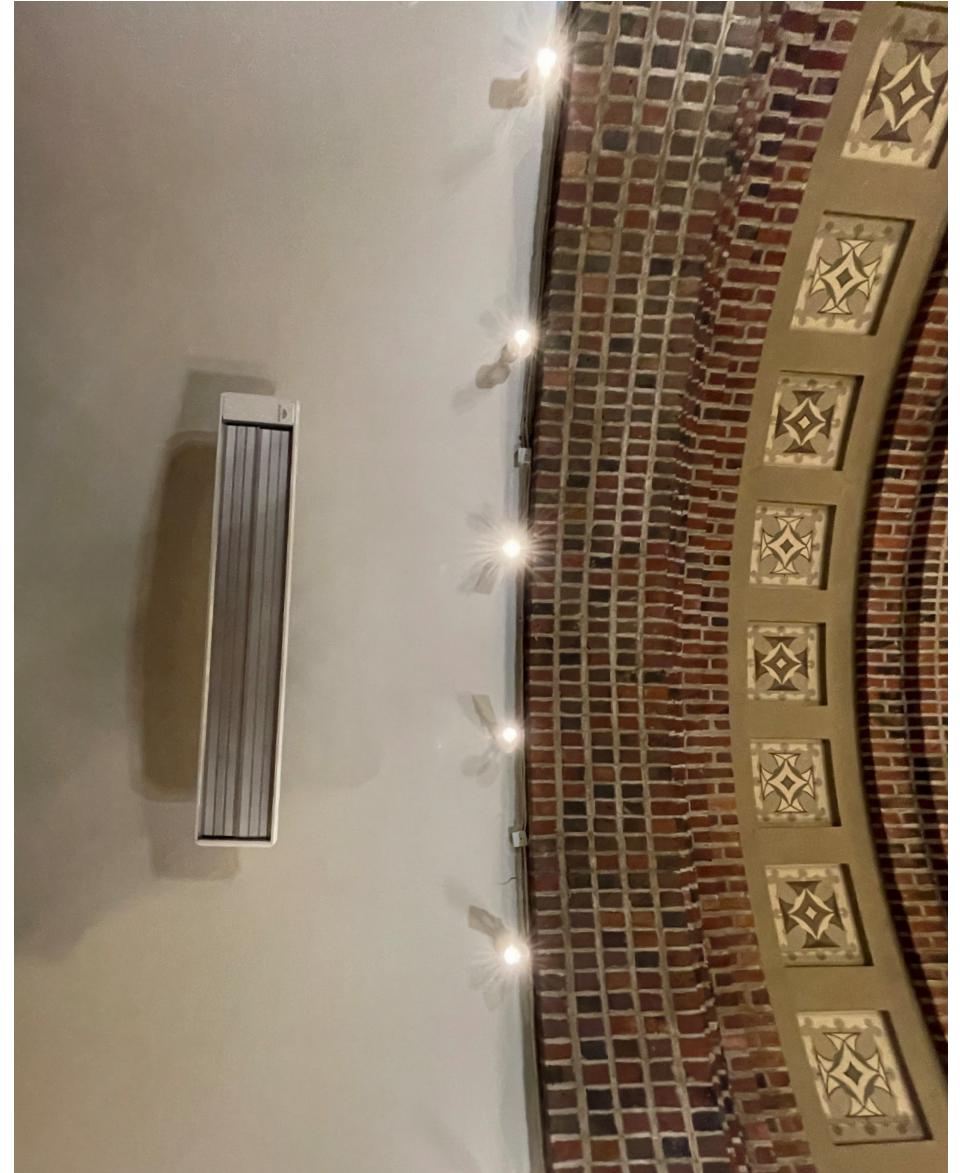
Kuva 15. Ison kappelin parvi.

Kuva 17. Parven ponttilautalattian on tuettu kevyesti.

Kuva 18. Parven lattian alapuolisia sähkövetoja.

Kuva 19. Urkujen valaistus ja soittajan säteilylämmitin.

Kirjallisuus

Sievänen, Riitta, Arkkitehti Selim A. Lindqvist. Laudaturtyö 1957. Helsingin yliopiston taidehistorian julkaisuja III. 1977.

Salokorpi, Asko. Selim A. Lindqvist. 2001.

Valanki, Erkki. Toim. Peltö, Pentti. 1999. Suomen urut ja niiden rakentajat 1500-luvulta vuoteen 1970. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 18. Sibelius-akatemia. Vammala.

Arkkitehtitoimisto NOAN

Caspar Åkerblom
caspar.akerblom@noan.fi

Lassi Viitanen
lassi.viitanen@noan.fi

Justiina Mäenpää
justiina.maenpaa@noan.fi